

27.5.2024

VN/6665/2024
VN/6665/2024-MMM-2

Maanmittauslaitos

Viite Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen vuoden 2023 tilinpäätökseen

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2023 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2023 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Ministeriö on osana laitoksen tulosohjausprosessia seurannut MML:lle vuodelle 2023 annettujen tulostavoitteiden toteutumista kolmessa tulosneuvottelussa, jotka pidettiin MMM:n kansliapäällikön johdolla. Maa- ja metsätalousministeriö esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2023 tilinpäätökseen seuraavaa.

Vuonna 2022 merkittävästi muuttunut turvallisuusympäristö Euroopassa aiheutti tarpeen panostaa turvallisuuteen lisää myös MML:n toiminta-alueella. Samalla talouden toimintaympäristö muuttui, mikä näkyi kohonneena inflaationa sekä korkojen nousuna. Tämä puolestaan aiheutti MML:n kiinteistötehtävissä selvää kysynnän laskua kiinteistökauppojen vähentymisen myötä. Kysynnän pienentyminen, kustannusten kasvu, käynnissä olevat kehittämishankkeet ja tuleviin budjettisäästöihin varautuminen aiheuttivat tarpeen käynnistää talouden sopeuttamistoimia, jotta talous pysyy hallinnassa myös tulevina vuosina.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten tietovarantojen ja rekisterien (maaomaisuus, asunto-osakkeet ja peruspaikkatiedot) kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä toimiviin perustason tietopalveluihin ja hyvään tietoturvaan. Tämän tietokokonaisuuden ylläpito vaatii monimuotoiset ja tehokkaat prosessit ja toiminnot kuten esimerkiksi kirjaamistehävät, kiinteistötoimitukset ja laserkeilaukset. Tämä kokonaisuus luo edellytykset omaisuusojalle, toimiville asunto- ja kiinteistömarkkinoille, luotettavalle rahoitus- ja vakuusjärjestelmälle, kansalliselle paikantamiselle sekä tietovarantojen laajalle ja turvalliselle käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista ja hyödyntämistä koko yhteiskunnassa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut tavoitteet pääosin sopimuksen mukaisesti. Tietovarantojen hyödyntämisen osalta tavoitetta ei saavutettu kiinteistötietojen osalta, mikä johtui kysynnän yleisestä voimakkaasta laskusta. Tästä huolimatta noin tuhat uutta yritystä otti MML:n rajapintapalveluja käyttöön. Osakehuoneistorekisterin kattavuuden osalta tavoite ylitettiin ja vuoden lopussa päästiin jo 92 % kattavuuteen. Sähköisten palvelujen häiriöttömyys oli edelleen erittäin hyvällä tasolla haastavasta turvallisuusympäristöstä huolimatta.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (153 milj. €) kasvoivat n. 5 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Toiminnan kokonaistuotot olivat 93,5 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat n. 4 miljoonaa euroa. Laitoksen kokonaistuottavuus laski 3,7 %. Pitkällä aikavälillä tuottavuuskehitys on ollut kuitenkin hyvää. Tuottavuutta laskivat muun muassa haasteet kiinteistötoimitusten kustannusvastaavuudessa, panostukset kehittämishankkeisiin ja käynnissä oleva siirtymävaihe huoneistotietojärjestelmän käyttöönotossa.

Maksullisen toiminnan tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli kokonaisuudessaan 87 %. Toimitustuotannon osalta saavutettiin vain 86 % kustannusvastaavuus, mikä oli selvästi tavoitetta heikompi tulos. Syinä tähän olivat muun muassa henkilöstön uusiutuminen eläköitymisen johdosta, rekrytoinnin haasteet, uusien työntekijöiden perehdytys sekä pitkä talvi maastotöiden näkökulmasta. Muiden julkisoikeudellisten suoritteiden osalta kustannusvastaavuus oli 87 %. Tähän vaikutti erityisesti uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönoton siirtymävaihe; rekisterin tietojen kattavuus oli vielä pieni ja tulot ovat tämän vuoksi vielä alhaiset. Tämän osalta on tavoitteena saavuttaa kustannusvastaavuus vuoteen 2026 mennessä. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 108 %.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) omarahoitusosuus oli 45 %. Sekä toiminnan tuotot että kustannukset nousivat edellisestä vuodesta. EU -rahoitusta saatiin selvästi enemmän kuin edellisenä vuotena.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2024 9,8 miljoonaa euroa, joka sisältää 2,0 milj. euroa kertaluonteista tulevaisuusinvestointimäärärahaa huoneistotietojärjestelmän kehittämisen toiseen vaiheeseen. Siirtyvä määräraha pieneni selvästi ennakoitua enemmän, n. 10 milj. euroa. Siirtynyt määräraha on sidottua ja se on varattu käytettäväksi vuosien 2024 -2028 tulossopimuksen mukaisesti. Siirtyvä määräraha tulee pienenemään kuluvana vuotena edelleen haastavasta taloustilanteesta johtuen.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos täytti osittain tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset. Laitos on sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin ja määrärahaileikkauksiin. Lisäksi laitos on käynnistänyt sopeutus- ja tuottavuussuunnittelun sekä vastaavat toimenpiteet haastavan taloustilanteen ja tulevien kehysleikkausten hallitsemiseksi. Kokonaistuottavuus on kehittynyt varsin hyvin pitkällä aikavälillä, mutta nyt se laski jo kolmantena vuotena peräkkäin. Tuottavuuskehitys on syytä saada nousu-uralle tulevina vuosina ja toimitustuotanto tulee saada kustannusvastaavaksi mahdollisimman pian. Uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen tavoitteen mukainen valmistuminen ja käyttöönotto tulee kaikilta osin turvata, jotta palvelutuloja alkaa kertyä ja toiminta saadaan kustannusvastaavaksi myös tältä osin.

Vuodelle 2024 siirtyi 9,8 miljoonaa euroa sidottua määrärahaa. Kuluvan vuoden ja lähivuosien rahoitustilanteen turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Merkittävä osuus maksullisesta toiminnasta on suhdanneherkkää, mikä vaatisi noin

kahden kuukauden palkkasummaa vastaavan tulorahoitusriskiin varautumisen. Varautumisen tarvetta sekä toiminnan jatkuvuuden ja riskien hallintaa korostavat osaltaan myös globaalin toimintaympäristön tilanne sekä talouden haastava toimintaympäristö.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Kiinteistötoimitusten osalta tavoitteita ei aivan saavutettu. Kappalemäärissä jäätin jälkeen tavoitteesta tilusjärjestelyitä lukuunottamatta. Kasvanut kysyntä pandemia-aikana johti tilauskannan kasvuun, mikä näkyi palvelujen kestoajojen pitenemisenä. Vaikka kysyntä on nyt selvästi laskenut, varannon purku vie melko pitkän ajan. Määräalasta kiinteistöksi kestoajaksi oli 8,4 kk, mikä jäi selvästi tavoitteesta. On oletettavaa, että kuluvana vuonna päästään jo tavoitteen mukaiseen kestoajaksi. Kiinteistöjen kirjaamisasioita ratkaistiin noin 290 000 kpl, mikä oli selvästi vähemmän kuin edellisenä vuotena. Tässä näkyi selvästi kiinteistökaupan tyrehtyminen. Lainhuutojen mediaanikäsitteilyaika oli 42 pv, mikä on tavoitetta parempi ja selvä parannus edelliseen vuoteen. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen peruspäivitystä toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Kiinteistövaihdannan palvelua ja siihen liittyviä toimintoja kehitettiin resurssien puitteissa.

Osakehuoneistojen omistusten kirjaamisen mediaanikäsitteilyaika oli 14 vrk, mutta tämä toiminto ruuhkautui pahoin loppuvuodesta, kun asunto-osakeyhtiöt siirsivät isolla volyyymillä osakeluettelon ylläpidon MML:lle ja iso osa osakkaista halusi heti rekisteröidä myös oman omistusoikeuden. Kiireelliset asiat MML käsitteli kuitenkin mahdollisimman nopeasti. Tätä ruuhkaa puretaan vielä kuluvana vuotena, mutta tilanne on tällä hetkellä hallinnassa. Huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen toimintoja kehitetään edelleen ja toimintojen kehittämisen loppuunsaattaminen on viivästynyt alkuperäisestä tavoitteesta. Huoneistotietojärjestelmän jatkokehityshanke (2. vaihe) käynnistyi vuonna 2023 tietojärjestelmäkehityksen osalta.

Peruspaikkatiedon tuotantotavoitteet saavutettiin pois lukien Kallio- ohjelman mukainen ilmakeinuuksien ja laserkeilaus. Näiden osalta päästiin n. 90 %:in tavoitteesta. Syinä olivat sääolosuhteet ja laiterikko. Uuden maastotietojen tuotantotietojärjestelmän kehittäminen etenee pääosin suunnitelman mukaan.

Metsähovin tutkimusaseman laitekannan uudistamisen valmistuminen on viivästynyt. Tavoitteena on, että hanke saadaan valmiiksi vuoden 2024 loppuun mennessä. MML saavutti tutkimustoiminnassaan viittauksiin liittyvät tavoitteet hyvin. MML:n Paikkatietokeskus on mukana lukuisissa tutkimushankkeissa muun muassa metsätalouteen, vesitalouteen, paikannukseen ja älyliikenteeseen liittyen. Muuttunut turvallisuusympäristö on lisännyt kysyntää paikannuksen turvaamisen asiantuntemukselle. Vuonna 2023 valmistui MML:n Paikkatietokeskuksen tutkimustoimintaa koskeva kansainvälisen arviointi, jonka suosituksia toimeenpantiin jo vuoden 2023 aikana.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (esim. kantelut, valitukset maa- ja metsätalouteen, tehdyt purkuesitykset jne.) määrä on pienentynyt edellisestä vuodesta ja on alhainen ottaen huomioon tehtävien luonne ja esimerkiksi asianosaisten lukumäärä kiinteistötoimituksissa, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastytyväisyys on edelleen hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet pääosin sopimuksen mukaisesti. Kiinteistötoimintojen tuotantomäärien ja käsitteilyaikojen osalta tavoitetta ei saavutettu. Uuden huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen kehittäminen ei ole edennyt alkuperäisen suunnitelman mukaan ja tämän kokonaisuuden valmistuminen tulee turvata. Vuoden 2023 lopussa osakehuoneistojen omistusten rekisteröinti ruuhkautui pahoin. Tämän toimintakokonaisuuden hyvään hallintaan tulee kiinnittää huomiota.

MML:n tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimukselle on kysyntää yrityksissä ja eri

hallinnonaloilla muun muassa liikenne- ja luonnonvarasektoreilla sekä turvallisuusympäristön hallinnassa. EU –rahoituksen määrää on onnistuttu lisäämään tutkimustoiminnassa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa hyvin. Laitoksen työtyytyväisyys on hyvällä tasolla. Laitos toimii pitkäjänteisesti johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Tästä huolimatta joidenkin avainosaajaryhmien rekrytoinnissa on haasteita. Tämä vaatii huomiota ja strategista pohdintaa myös pidemmällä aikavälillä.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Maanmittauslaitoksen vuoden 2023 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia.

Maanmittauslaitoksen toiminnan mittareiden tavoitetasot tulee asettaa riittävän vaativina. Ministeriö ja Maanmittauslaitos kehittävät yhteistyössä laitoksen mittaristoa jatkuvasti. Isojen kehittämishankkeiden etenemisen riittävään raportointiin tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

MML:n taloudellinen tilanne on haastava, koska siirtyvä erä on pienentynyt merkittävästi ja taloudellinen liikkumavara on varsin pieni. Valtion talouden tasapainottaminen ja toimintaympäristön epävarmuus lisää haastetta. Tämä vaatii laitokselta tarkkaa talouden tilanteen seuranta ja suunnittelua sekä aktiivisia sopeutus- ja tuottavuustoimia. Toiminnan ja kehittämisen painopisteitä joudutaan myös priorisoimaan. Tätä priorisointia tulee tehdä yhdessä ohjaavan ministeriön kanssa osana tulosohjausta. Lähivuosina on tärkeää keskittyä lakisääteisten ydintehtävien hoitoon ja lailla säädettyjen palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen ja tarkasti harkittuun kehittämiseen. Kaikissa toiminnoissa ei ole syytä tavoitella edelläkävijyyttä ja joissakin toiminnoissa laitoksen roolia ja tavoitteita voidaan joutua arvioimaan taloudellisten reunaehtojen mukaisesti. Lisäksi tulee olla erittäin kriittinen sen suhteen, onko tarkoituksenmukaista kehittää tai uudistaa toimintaa siten, että kustannuksia lisätään tai otetaan kannettavaksi lisää vastuuta tai uusia rooleja.

Maaomaisuuden tietokokonaisuuden tulevasta uudistamisesta on syytä jatkaa selvitystyötä MMM:n ja MML:n yhteistyönä. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamisen suunnasta tarkastellaan vuosittain yhdessä ministeriön kanssa, jotta tietojen laadun parantaminen tukee kehitysprosesseja. Perusparantaminen on tärkeää, jotta prosesseja ja järjestelmiä voidaan kehittää tulevaisuudessa. Kiinteistötehtävien tuottavuus, kustannusvastavuus ja vasteajat tulee palauttaa hyvälle tasolle. Huoneistotietojärjestelmän ensimmäiseen vaiheeseen sisältyvien toimintojen ja palveluiden valmiiksi saattaminen on ensiarvoisen tärkeää ja tätä kehittämistä ei pitäisi hidastaa, vaikka taloustilanne on tiukka. Huoneistotietojärjestelmän uusien toimintojen käyttöönotto ja hyvä palvelutaso kirjaamistehtävissä tulee turvata. Lisäksi huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämisen onnistuminen suunnitellussa aikataulussa on ensiarvoisen tärkeää.

Muuttunut turvallisuusympäristö korostaa paikantamisen perustan turvaamisen tärkeyttä – luotettava paikannus on tärkeää. Valtakunnallisten referenssijärjestelmien kehittämisvaihtoehtoja tulee selvittää. Yhteiskunnan tärkeiden toimintojen ja kriittisen infrastruktuurin sekä näihin liittyvien tietojen turvaaminen heijastuu myös peruspaikkatietojen ylläpitoon ja tietopalveluihin.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma kuitenkin siten, että toiminta pysyy oman toimialan puitteissa. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehittymiselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle. Uusien toimintamallien ja innovaatioiden syntymisen edistäminen on tärkeää. Lisäksi on tärkeää erottaa, mikä on tutkimustoimintaa ja mikä on vastaavasti jonkin organisaation lakisääteisiin tehtäviin kuuluvaa operatiivista toimintaa.

Muuttunut ulkoinen toimintaympäristö korostaa toiminnan ja järjestelmien jatkuvuuden hallintaa ja kattavaa riskienhallintaa sekä vahvaa tietoturvaa. On tärkeää ylläpitää yhdessä tulosohtajan kanssa ennakoivaa tilannekuvaa ja tiekarttaa toimintaan, tietojärjestelmiin ja tietovarantoihin liittyvistä kehitystarpeista ja -vaihtoehdoista. Kehityshankkeiden varhaiseen valmisteluun, vaihtoehtojen arviointiin ja dokumentointiin on kiinnitettävä huomiota samoin kuin kattavaan kustannus-hyötyanalyysiin. Ministeriö edellyttää, että laitos osallistuu toimialan digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämiseen osana hallinnonalan yhteistoimintaryhmiä.

Julkisen hallinnon on tärkeää edistää myös taloudellisen lisäarvon kasvua yritystoiminnassa ja yhteiskunnassa yleisesti erilaisten arvoketjujen kautta. MML:n tietovarantoihin ja perustason palveluihin kytkeytyvissä yritysten tuottamissa lisäarvopalveluissa on vielä selvästi kehittämispotentiaalia.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan tahon tietoisena kaikista oleellisista kansallisista ja kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joissa laitos on mukana.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut huomautettavaa tilintarkastuskertomuksessaan MML:n tilintarkastuksen osalta. Ministeriö pyytää kuitenkin Maanmittauslaitosta kiinnittämään huomiota niihin kehittämiskohteisiin, jotka VTV tuo esille tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö seuraa haastavassa talouden toimintaympäristössä erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämismahdollisuuksia. Ministeriö kehittää ja ylläpitää toimialan lainsäädäntöä, ja johtaa ja seuraa vastuullaan olevia hankkeita. Ministeriö tukee MML:n tutkimuksen ja sen tulosten näkyvyyttä. Tulosohtauksen prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti samoin kuin toiminnan ja talouden yhteistä tilannekuvaa. Tarpeen vaatiessa priorisoidaan toiminnan ja kehittämisen painopisteitä sekä arvioidaan, voidaanko joistakin tehtävistä luopua. Ministeriö käynnistää osana strategista ohjausta vuonna 2024 prosessin, jonka tavoitteena on laatia strategisia linjauksia paikantamisen perustan ja peruspaikkatietojen tehtäväalueelle. Lisäksi ministeriö seuraa aktiivisesti MML:n toiminnan tuottavuuden kehittymistä.

Digitalisaatiota ja tiedonhallintaa kehitetään MMM:n toimialoilla EU:n ja kansallisten linjausten pohjalta kiinteänä osana toimialojen ohjaus- ja strategiakokonaisuutta. Ministeriö edistää lisäksi omalta osaltaan digitalisaatiokehityksen kannalta tärkeiden tietovarantojen ja palveluiden käyttöä ja yhteen toimivuutta sekä huolehtii tiedonhallintalain mukaisen tiedonhallintakartan ylläpidosta sekä hallinnonalan tieto- ja kyberturvallisuus- ja arkkitehtuuriyhteistyön jatkumisesta. Vuoden 2024 aikana käynnistetään lisäksi tekoälyn käyttöön ja hyödyntämiseen liittyvä yhteistyö.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö
Valtion talouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM / Ohjaus- ja talousyksikkö

VN/6665/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: